

## **ABSTRAKT**

Předposlechová fáze ve výuce poslechu u dospělého žáka na úrovni A2 - B1

Hana Ždímalová

Tato dizertační práce se zabývá výukou poslechu u dospělých studentů angličtiny jako cizího jazyka v České republice a zejména faktorem předposlechu, který zatím není dostatečně probádán. Práce zkoumá názory studentů na poslech a jejich vnímání výuky poslechu v kurzech obecné angličtiny a použití různých předposlechových technik ve výuce poslechu, a to zejména z pohledu dospělých studentů jazykové úrovně A2-B1 (dle CEFR). Teoretická část dizertace se zabývá současnými poznatky z výzkumu výuky poslechu a mapuje historii výuky poslechu v rámci klasických (didaktických) metod výuky cizích jazyků.

Předposlechová fáze je integrální součástí výuky cizojazyčného poslechu od začátku komunikačního přístupu, avšak v poslední době se vynořila některá kontroverzní témata. Učitelům se vytýká, že tráví předposlechovou fází příliš mnoho času (Field 2002; 2008) a dále je zpochybňována zásada, že studentům mají být při testování poslechu předloženy otázky na poslech předem (Sherman 1997). Poslechové potřeby studentů a jejich vnímání dovednosti poslechu s porozuměním navíc nebyly ještě v dostatečné míře zkoumány (Graham 2006; Graham - Macaro 2008) a v ČR zatím vůbec. Domníváme se, že je třeba se studentů ptát na jejich názory a vnímání, protože studenti a jejich potřeby jsou důležitým faktorem, který ovlivní, jak efektivní ve skutečnosti bude výuka poslechu a předposlechová fáze.

Studie se inspirovala předvýzkumem, který obsahoval kvantitativní a kvalitativní šetření (dotazník u sta studentů úrovně A1-A2 v r. 2006 a polostrukturované rozhovory u studentů úrovně A2 v r. 2008). Jeho výsledky ukázaly, že daní studenti se chtějí nejvíce zlepšit v mluvení, poslechu a znalosti lexika. Vlastní výzkumný projekt pak spočívá v pozorování (observace ve třídách angličtiny v r. 2011-2012) a zejména v rozsáhlém dotazníkovém šetření (realizovaném v r. 2012), které zkoumá názory, postoje, potřeby a preference u studentů prezenčních kurzů v Kabinetu studia jazyků, ÚJČ, AVČR, v.v.i. Data byla sebrána celkem od 473 studentů cizích jazyků (různé úrovně jazykové pokročilosti), z nichž studentů angličtiny je celkem 374, a tito tvoří základní vzorek pro podrobné analýzy.

Základními výzkumnými otázkami bylo: (1) Jak studenti vnímají čas věnovaný výuce poslechu v prezenčním kurzu? (2) Jak učitelé používají předposlechovou fází? (3) Jak vnímají studenti užitečnost (nadbytečnost) předposlechu pro porozumění? (4) Které předposlechové techniky vnímají studenti jako nejefektivnější pro poslech s porozuměním?

Výsledky ukázaly, že z pohledu dospělých studentů angličtiny (1) by měla výuka poslechu v prezenčním kurzu obecné angličtiny tvořit více času (přání studentů je 30% času výuky ve třídě), (2) učitelé netráví předposlechem příliš mnoho času (průměrně pod 4 minuty), (3) většina studentů považuje předposlechovou fázi za „rozhodně užitečnou“, a (4) za nejefektivnější předposlechové techniky považují studenti techniky zaměřené na lexikum (brainstorming lexika k tématu a prezentace klíčových slov učitelem).

Tyto výsledky byly naměřeny napříč jazykovými úrovněmi (A1-C), ale nastíněné tendence se nejdůrazněji projeví u nižších jazykových úrovní. Didaktické principy a doporučení jsou formulována pro výuku poslechu u studentů jazykové úrovně A2-B1, kde se prokázaly jako nejvíce relevantní.